

UTÓPIA-ÉS DISZTÓPIA-KÉPZETEK BELSŐ- ÉS KELET-ÁZSIÁBAN

Hagyomány és kitalált hagyomány
(esettanulmányok)

Birtalan Ágnes
ELTE Mongol és Belső-ázsiai Tanszék

A kutatási paradigma

- Utópia – disztópia
- Történeti és kulturális hagyomány – kitalált hagyomány
- Émikus – étikus értelmezés
- Filológiai elemzés – terepmunka
- Új kutatási módszerek párosítása a hagyományos értelmezési módszerekkel
- A nem hagyományos filológiai forrástípusok „felértékelése”
- Szöveg és kép
- Forrásközpontúság

Kulcsszavak (példák)

- Identitás
- Legitimáció
- „Cultural brand”, „political brand”
- „Érzékeny” témák, tabuk (tágabb értelmezésben)
- Forrászöveg-központúság

Előtanulmányaim a vizsgált témában

- An Oirat Ethnogenetic Myth in Written and Oral Traditions (A Case of Oirat Legitimacy). In: *Acta Orientalia Hung. Volume Commemorating the 100th Birthday of its Founder Louis Ligeti*. 55. (2002) Ed. A. Róna-Tas. pp. 69–88.
- Religion and Mongol Identity in the mid-19th Century Urga. On the Basis of a Mongolian Monk's Oral Narratives Recorded by Gábor Bálint of Szentkatolna in 1873. In: *Quaestiones Mongolorum Disputatae* 8. Ed. by B. Oyunbilig. Tokyo 2012. pp. 25–54.
- Oirad – The Prestige Language. Ethnolinguistic Approach to the Altai Oirad Language and its Dialects. In: Birtalan, Ágnes (ed.) *Oirad and Kalmyk Linguistic Essays*. (Talentum Sorozat 11. Ed. Kulcsár Szabó, Ernő – Sonkoly, Gábor). Budapest, ELTE Eötvös Kiadó 2012. pp. 59–74.
- Traditionelle mongolische Religionen im Wandel. In: *Die ural-altaischen Völker. Identität im Wandel zwischen Tradition und Moderne. Vorträge des Symposiums der Societas Uralo-Altaica vom 13. bis 15. Oktober 2002*. (Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica Band 63.) Ed. Klumpp, Gerson – Knüppel, Michael. 2003. pp. 15–21.
- *Cyber-sámánizmus Koreában*. (Kézirat)
- Sámánizmus a politika szolgálatában – A “kitalált hagyomány” paradigma 20–21. századi mongol és koreai példái. Shamanism in the Service of Politics. Mongolian and Korean Examples on the “Invented Tradition” Model. (Kézirat)

Az illusztrációk forrása (utolsó megtekintés: 2022.03.31)

- Elbegdordzs Mongólia elnöke az ELTE BTK-n 2014 októberében. Tanszéki archívum
- Koreai sámánrituálék. Birtalan terepmunka 1997, 2000.
- Korean cyber amulets.
<https://shamanism.sgarrigues.net/talismans-and-amulets.html>
- Sámánfotók a japán megszállás idejéről.
<https://www.pinterest.dk/pin/563161128403282772/> (2022.02.28.)
- Tulgar tör. Ochirundraa üzleti csoport nádami üdvözlete.
<https://www.facebook.com/ochirundraagroup/posts/4161021493946681>
- Xiongnu kori régészeti emlékek bélyegen.
<https://www.montsame.mn/mn/read/274001>

Mongol тулгар төр (esettanulmány 1.)

- Történeti kontextus: demokratikus változások (kezdete az 1990-es évek eleje)
- Identitásválság (a szocialista Mongólia öröksége: cf. orosz “жестокый век” és következményei)
- Új és újra értékelt hagyományos identitás: vallási, történeti, nemzetiségi
- Kitalált hagyomány:
 - 1) új vagy átalakított hagyományos narratívák
 - 2) elfeledett tárgyi világ újra használata és átformálása

Mongol тулгар төр: valóság és illúzió

- Történeti források és régészeti emlékek: a mongolság a belső-ázsiai nomád birodalmak örököse
- Új identitásteremtés, új narratíva
 - azonosságtudat korábbi nomád birodalmakkal (részleteiben NEM kidolgozott elméletek), NB! forrásokban nem adatolt
 - politikai szerep
 - a társadalmi élet minden területét egyre inkább érinti, a tudományos objektivitást gyakran felülírja

Új időszámítás 1.

Цахиагийн Элбэгдорж elnök (2009-2017) vezeti be, de épít a társadalomban meglévő véleményre (és igényre?).

Számos megjelenési formája van az azonosságtudatnak, jelen példánk az időszámítás és a nemzeti ünnepek témához kapcsolódik.

Mongol тулгар төр: új időszámítás 2.

- Új identitásteremtés, új narratíva
 - Тулгар төр: a Xiongnu birodalom (i.e. 209), a Nagy Mongol Birodalom (1206), a függetlenség kikiáltása (1911), a Népi Forradalom (1921), a Demokratikus Forradalom (1991)
 - Бахархлын өдөр: Dzsingisz feltételezett születése (november, változó napok)
- Megnyilvánulási formák és területek: *nádam* (наадам), kitüntetési ünnepek, politikai ünnepi beszédek

Régészeti emlékek (mongol kontextusba helyezés)

Régészeti ásatások (prekonceptióval?)

A koreai cyber sámán (esettanulmány 2.)

- A koreai sámánizmus: imázs-jelenség (időnként vitatott szereppel), a mitológiai lényekkel együtt „cultural brand”, népszerű kutatási téma.
- Kultúrpolitikai szerepe van és a 20. században többször is politikai szerepe is volt (NB! a női Rasputin).
- Dinamikus, jelenleg is társadalmi tényező, a hagyományőrzés és a kitalált hagyomány viszonylagos egyensúlya jellemzi.

Sámánfotók a japán megszállás idejéről (20. sz. eleje)

... és a 21. század
fordulójáról

A koreai sámánok és az internet

- Sámánok az interneten: Az egyik legelső honlap (1990-es évek) Kim Kwangsu sámán (Puche Tosa) által használt weboldal volt (<http://dosamail.com>), melyet számos további követett.
- Az egyik mai is legaktívabb weboldal: a www.mudang.org, mely nemcsak megbízható adatokkal szolgál a koreai sámánizmusról, de tartalmazza sámánok elérhetőségét, az általuk végzett rituálétípusokat és a tevékenységükhöz kapcsolódó legfrissebb híreket is.

Sámánok rituális gyakorlata az interneten

- Cyber amulettek: A különböző problémák megoldására „cyber-amuletteket” (*bujeok* 부적 符籙) árusítottak, fizetés ellenében interneten keresztüli jóslást ajánlottak.
- „Microsoft Korea offers a digital *bujeok* through their MSN messenger, while portal sites Paran and Freechal enable users to download „Good Fortune Bujeok” from their Web sites. Mobile network carriers such as SK Telecom are also offering *bujeok* for users who want to download them to their cell phones.”

Forrás: http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2008/01/117_17422.html (2022.03.30)

Koreai (cyber) amulettek

A „valódi” cyber sámán: Cysha

Érdekesen alakult a sorsa annak a kísérletnek, melyben a LG Internet létrehozta a „Cysha” nevű karaktert (elnevezése a „Cyber” és a „Shaman” szavak első szótagjának összvonása), egy tulajdonképpeni „kiborg sámán”-t azzal a feladattal, hogy a sámánok tevékenységéhez hasonlóan „netpolgároknak” ajánljon segítséget a problémáikra. A karakter azonban viták ösztüzébe került és nem aktiválták.

Néhány összegző megjegyzés és nyitott kérdés

A feladat

- A nyelvi és kulturális kontextust jól értő, történeti és napjaink sokrétű forrásait ismerő filológus kutatási témája az általa kutatott műveltség sokoldalú feltárása.

A források

- Változatos műfajú írásos és szóbeli szövegek corpora és a gazdag tárgyi világ.

A módszer

- Alapvetően szöveg (vagy tárgy)központú elemzés és a régi és új narratívák megértése és szakavatott bemutatása.

A következtetés (a bemutatott esettanulmányok alapján)

- Történeti, kulturális, nyelvi identitáskeresés, új identitás kialakításának a kísérlete, utópisztikus társadalmi vízió (mongol).
- Hagyományőrzés a kitalált hagyomány segítségével, alkalmazkodási kísérlet a digitális világban, a hagyomány valódi értelmének és a bevált gyakorlat folyamatának akár gyökeres átértelmezése; inkább egy disztópikus világkép részévé váló sámánizmus (koreai).

KÖSZÖNÖM
A FIGYELMET!